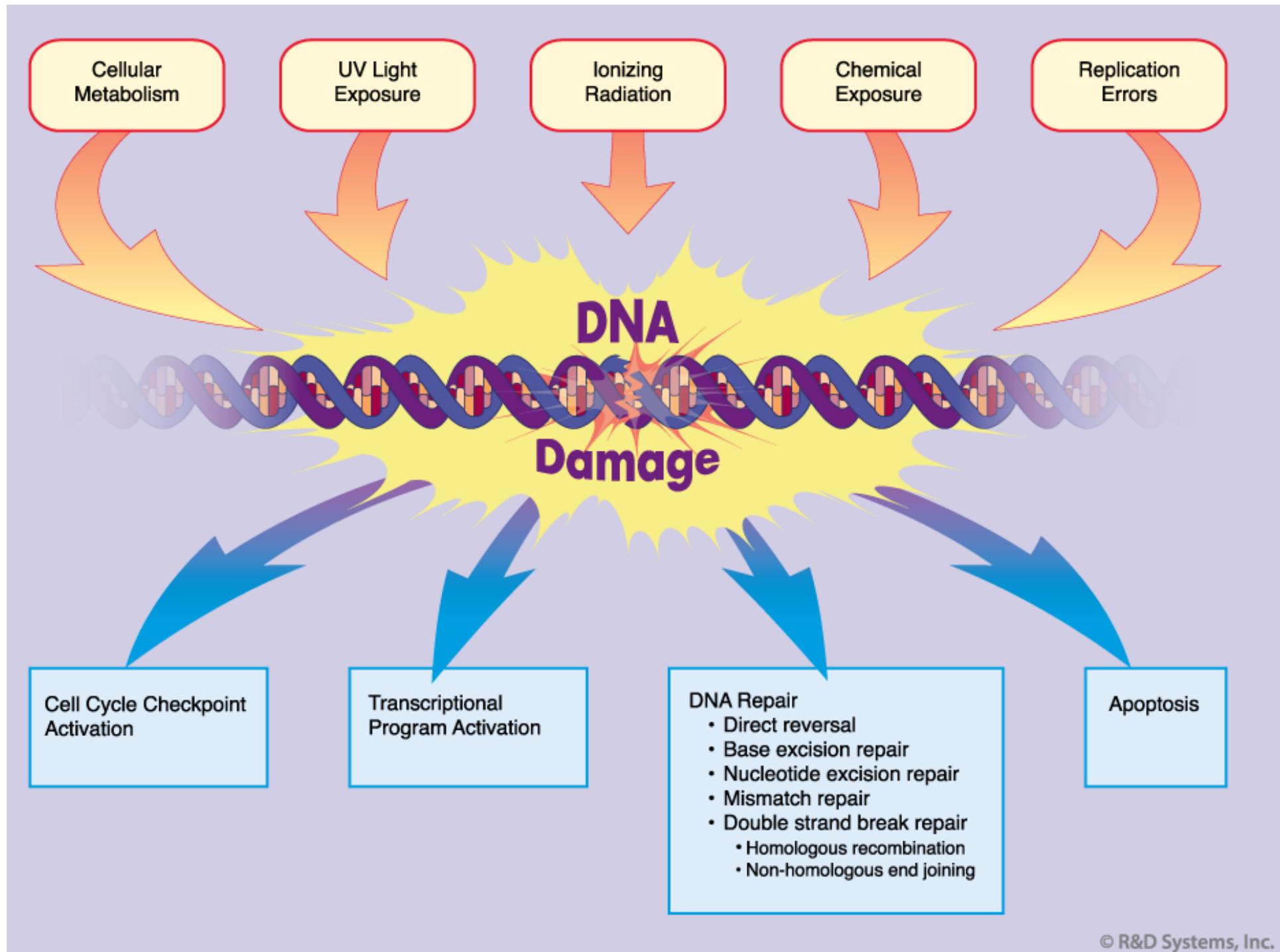

3. Mechanizmy opravy poškodenej DNA

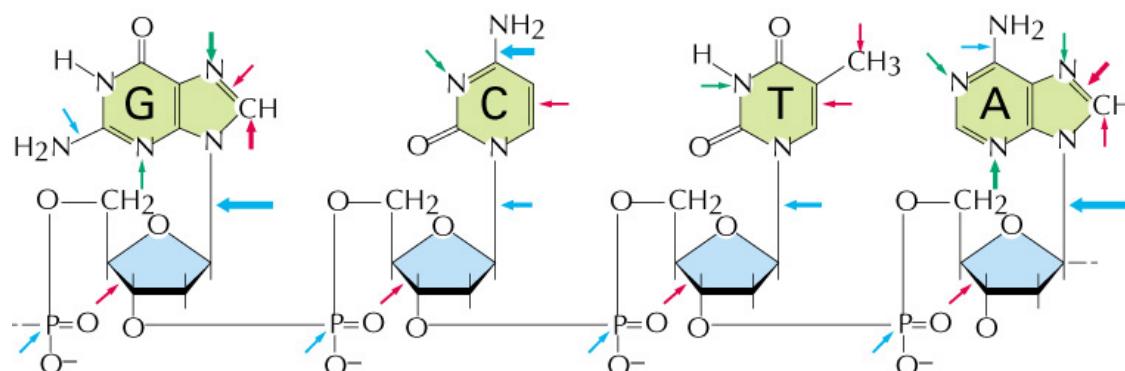
- Poškodenia chromozomálnej DNA.
- Fyzikálne, chemické a biologické mutagény. Príčiny vzniku spontánnych mutácií.
- Reparačné mechanizmy (fotoreaktivácia, bázová a nukleotidová excízna reparácia, rekombinačná oprava, SOS odpoved').
- Ochorenia spôsobené defektmi v oprave DNA.

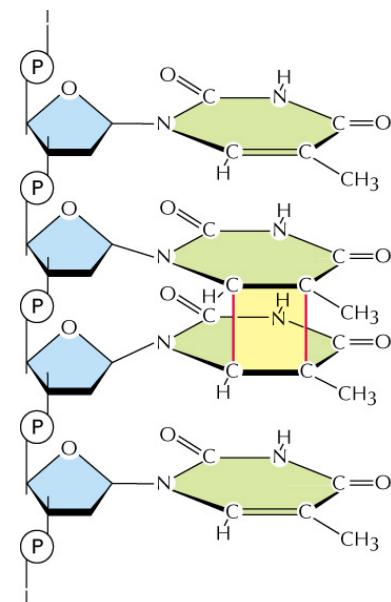

Poškodenia DNA

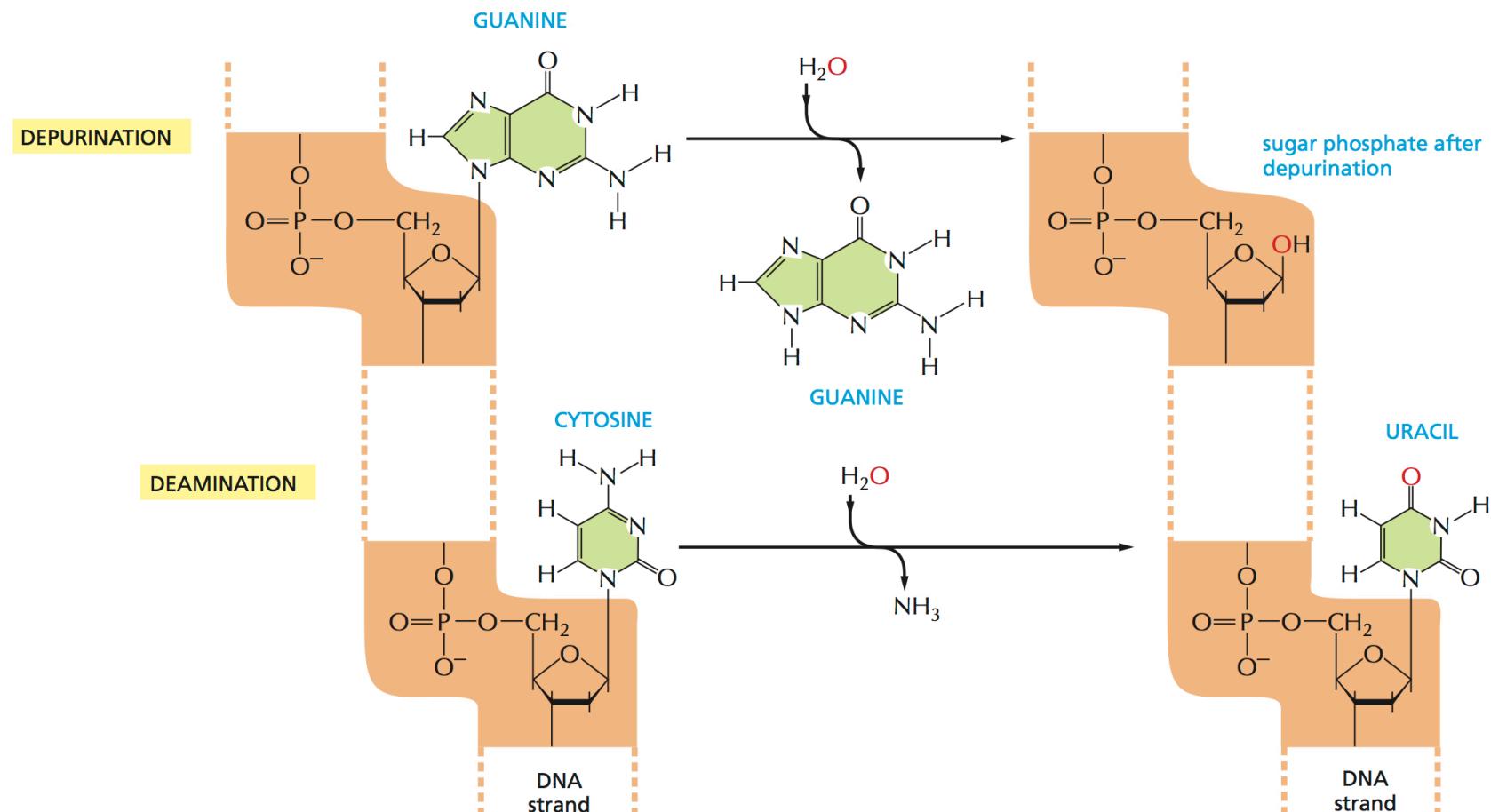
- Chemické modifikácie báz (oxidačné poškodenie, deaminácia, alkylácia)
- DNA adukty
- Straty báz (abázické miesta)
- Nespárované bázy
- Pyrimidínové diméry
- Krízové väzby (*cross-links*) v DNA alebo medzi DNA a proteíny
- Jednovláknové zlomy
- Dvojvláknové zlomy

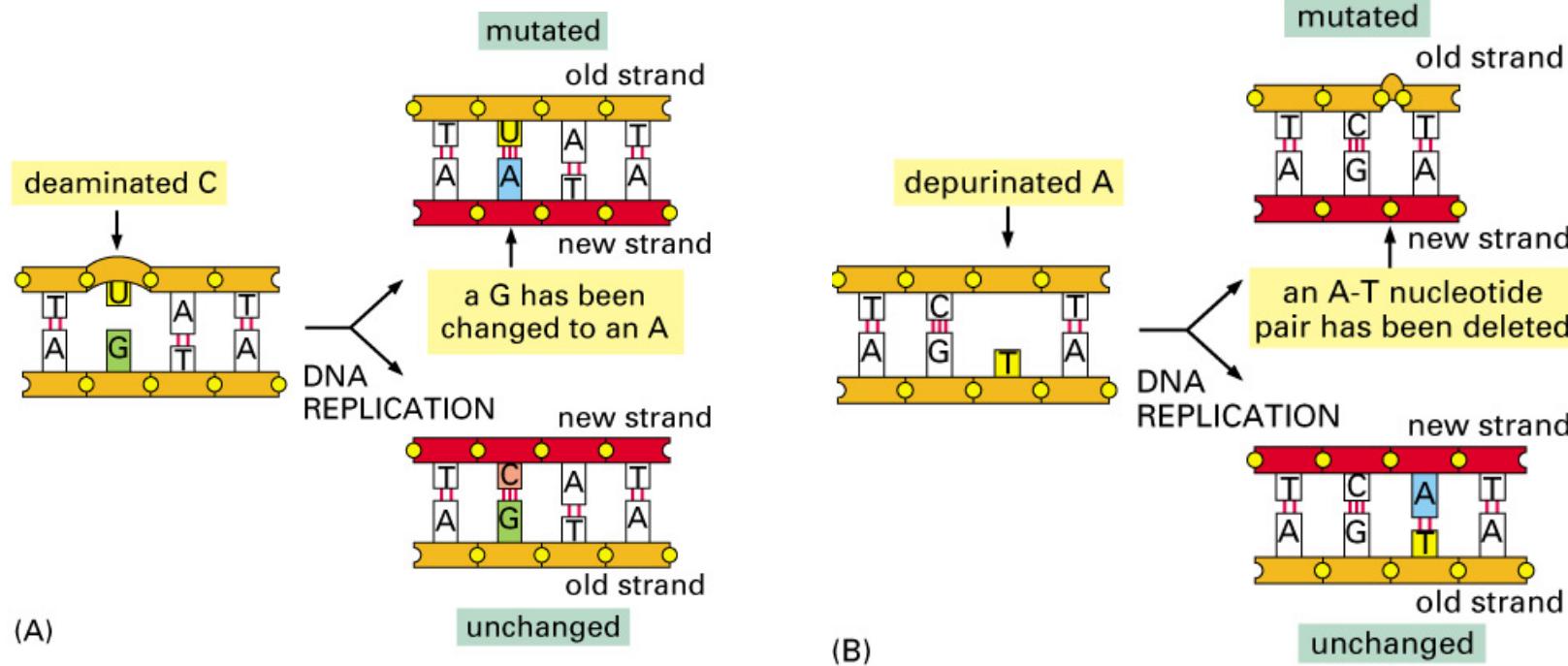
Pyrimidínové diméry

depurinácia a deaminácia DNA

Poškodenie DNA (lézia) môže byť fixované a vznikne mutácia

primárne poškodenie (lézia) → mutácia

Mechanizmy opravy poškodení DNA

- Korekčné aktivity DNA polymerázy
- Fotoreaktivácia
- Excízna oprava (bázová a nukleotidová)
- Postreplikačná (mismatch) oprava
- Rekombináčná oprava
- SOS odpoved'

**Na svetle
V tme**

**Počas replikácie
Po replikácii**

**Bezchybné (*error free*)
Mutagénne (*error prone*)**

The 2015 Nobel Prize in Chemistry “for mechanistic studies of DNA repair”

Tomas Lindahl
(1938-)
Sweden

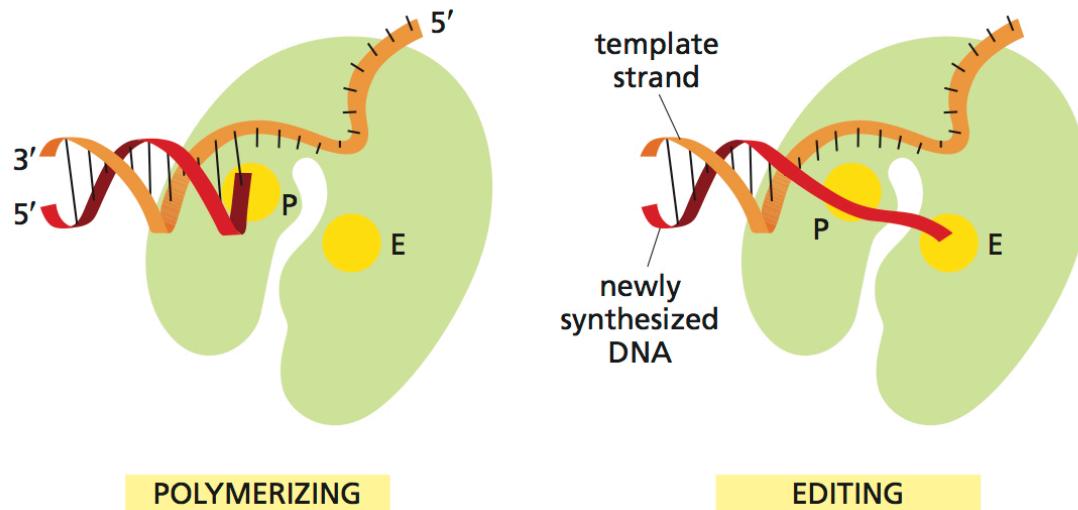

Paul Modrich
(1946-)
USA

Aziz Sancar
(1946-)
Turkey/USA

Korekčné aktivity DNA polymerázy

Enzymatické aktivity DNA polymerázy:

- 5' -3' polymeráza
- 5' -3' exonukleáza
- 3' -5' exonukleáza

$3' \rightarrow 5'$ vs. $5' \rightarrow 3'$

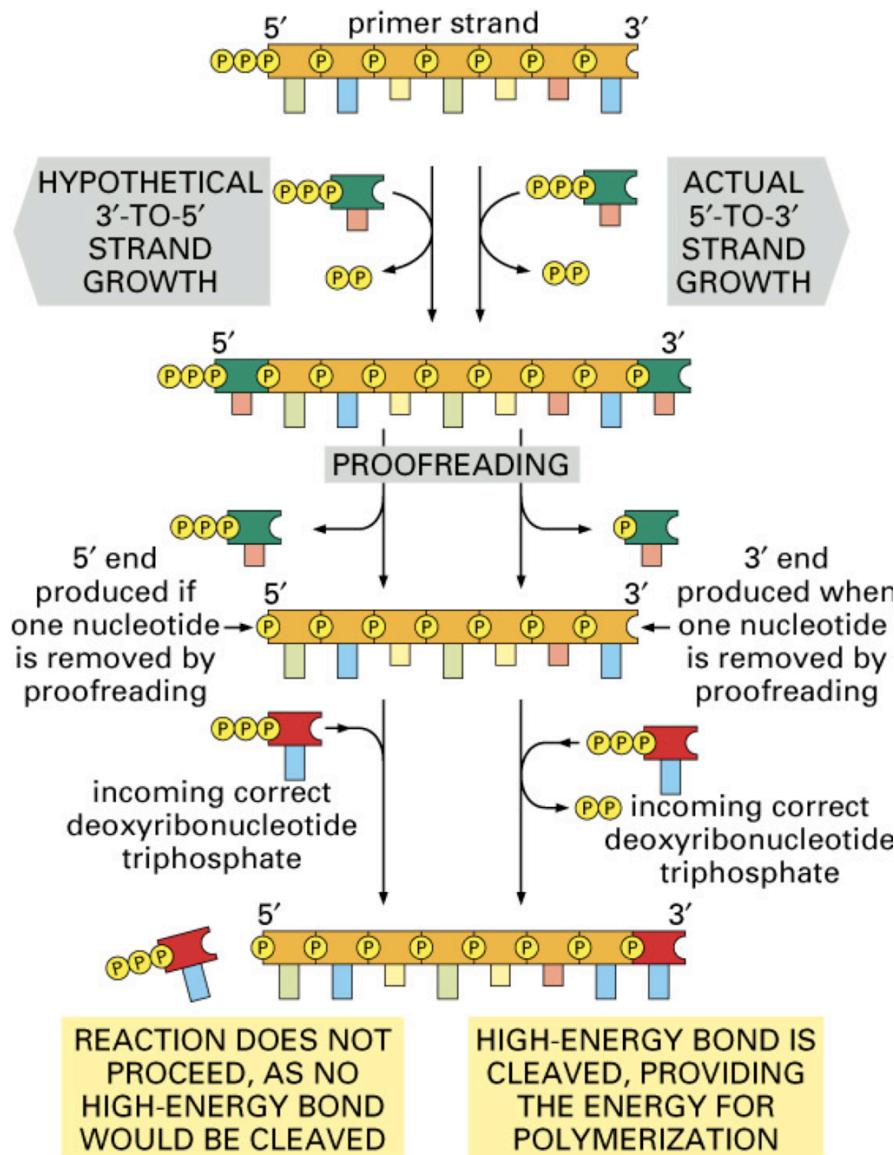
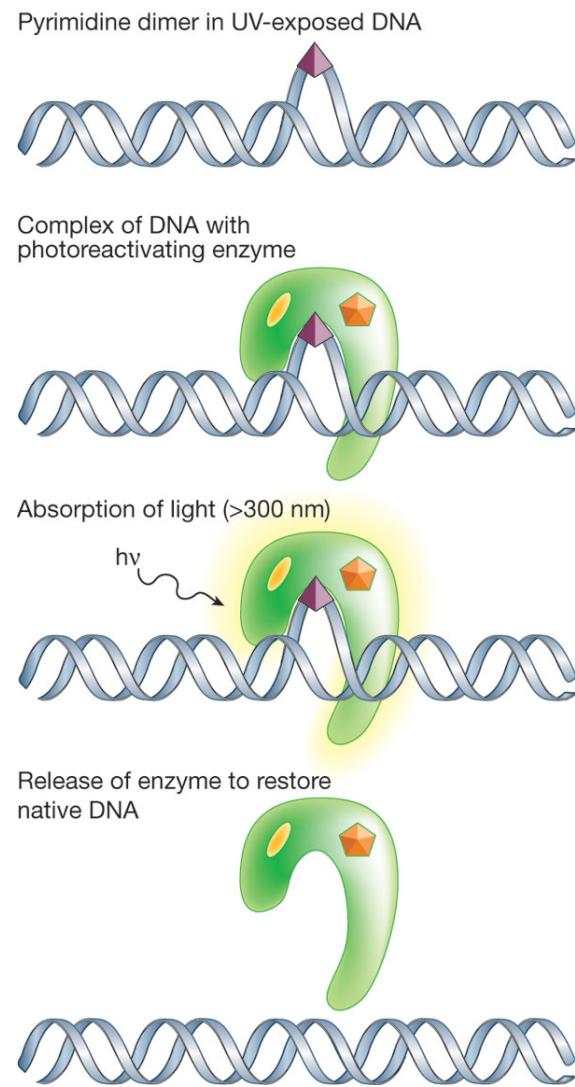
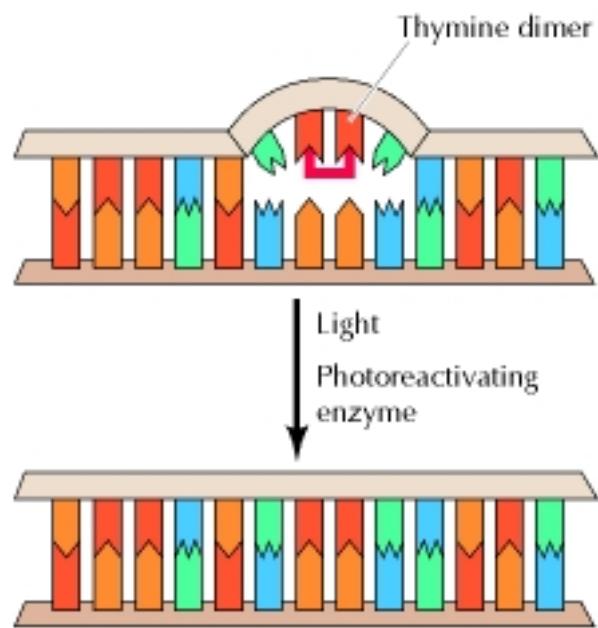
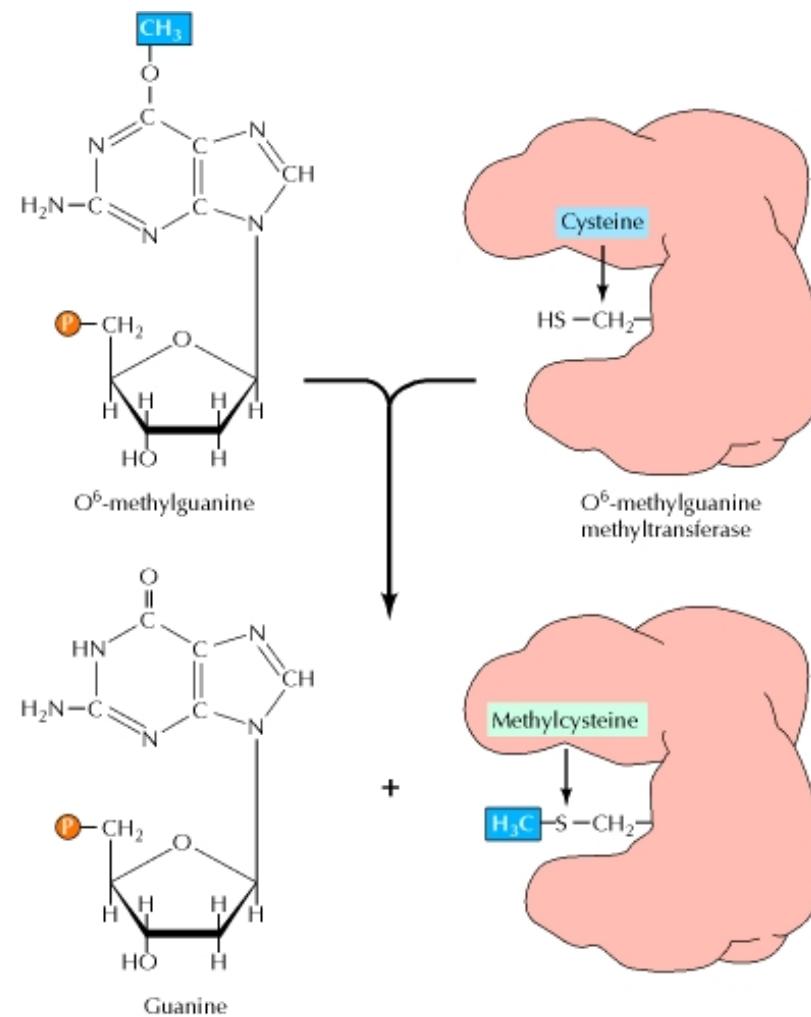

Figure 5–11. Molecular Biology of the Cell, 4th Edition.

Fotoreaktivácia

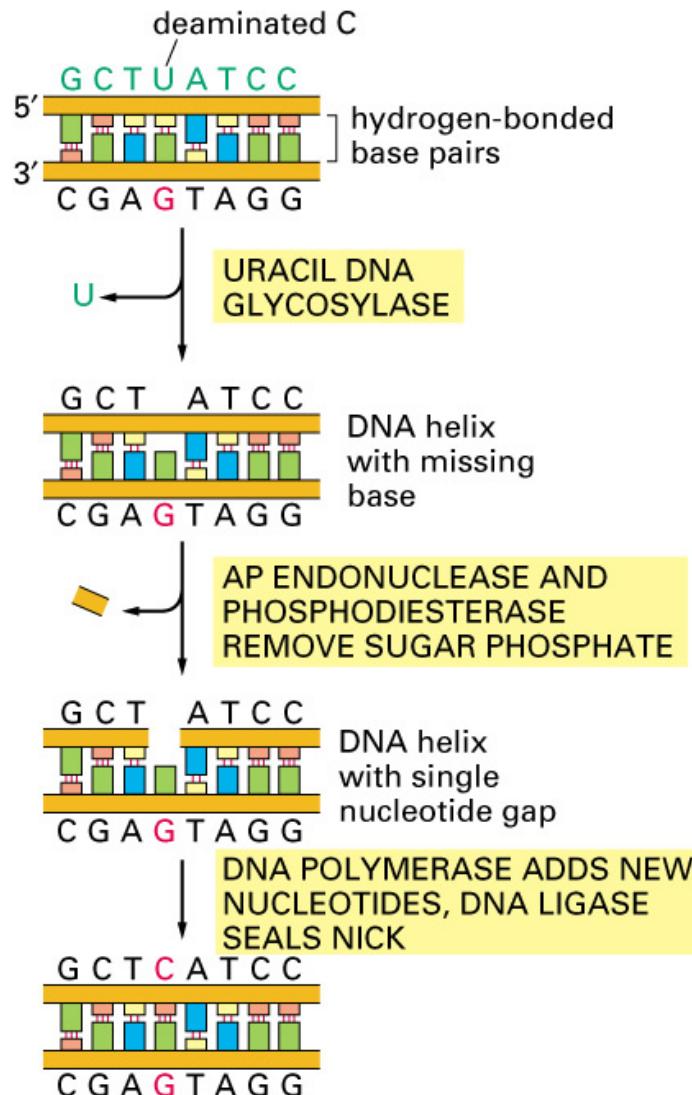

Demetylácia / Dealkylácia

Bázová excízna oprava

(A) BASE EXCISION REPAIR

Tomas Lindahl
(1938-)
Sweden

Figure 5–50 part 1 of 2. Molecular Biology of the Cell, 4th Edition.

Aziz Sancar
(1946-)
Turkey/USA

Nukleotidová excízna oprava

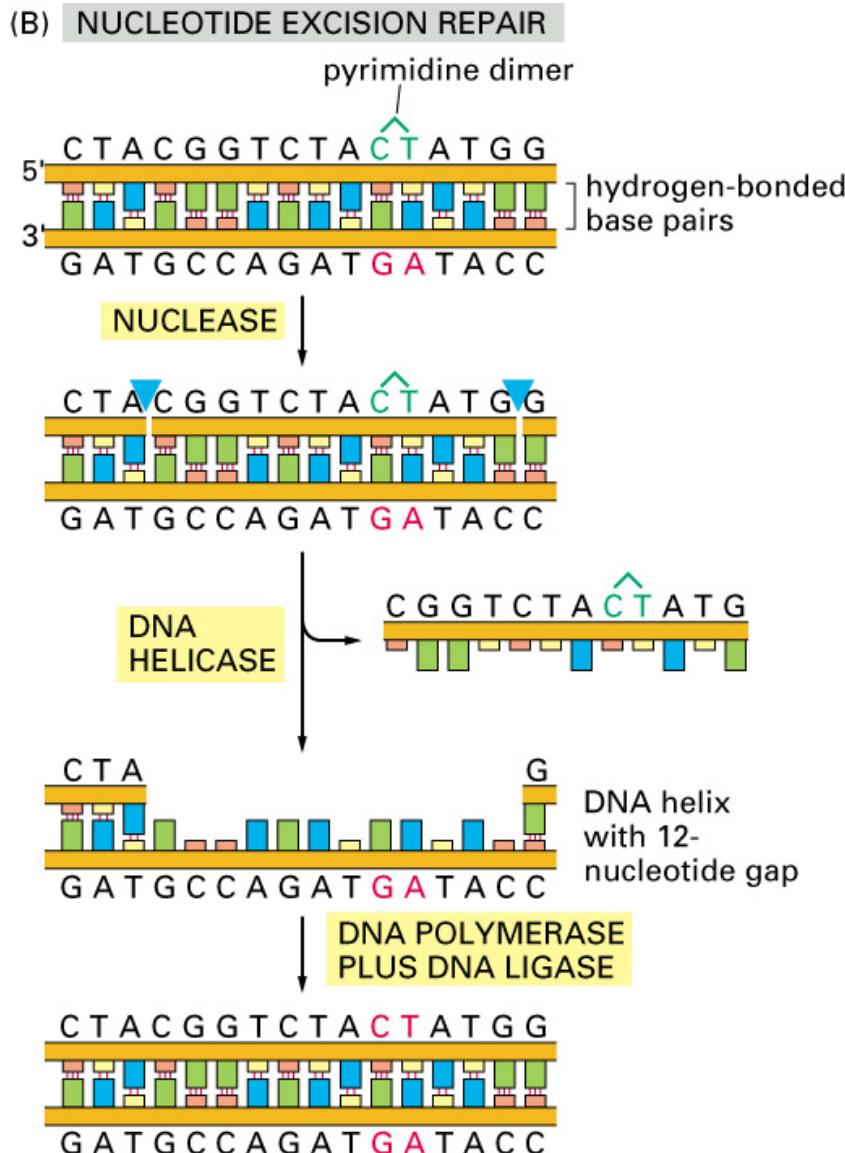
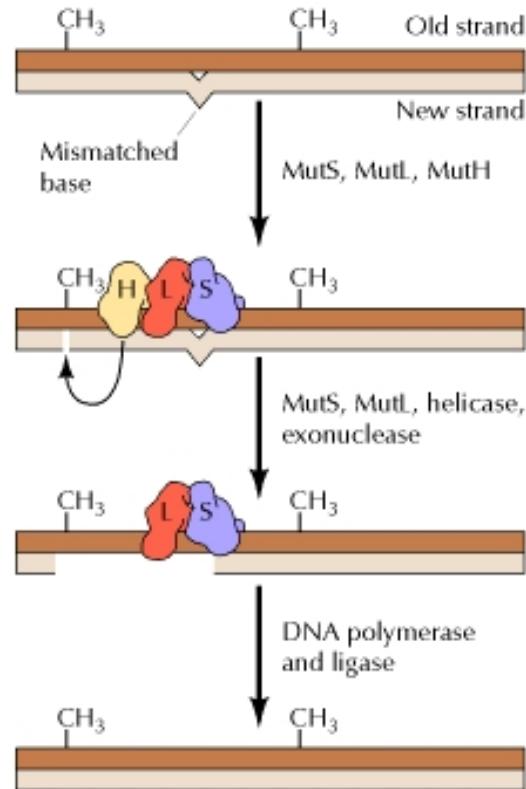

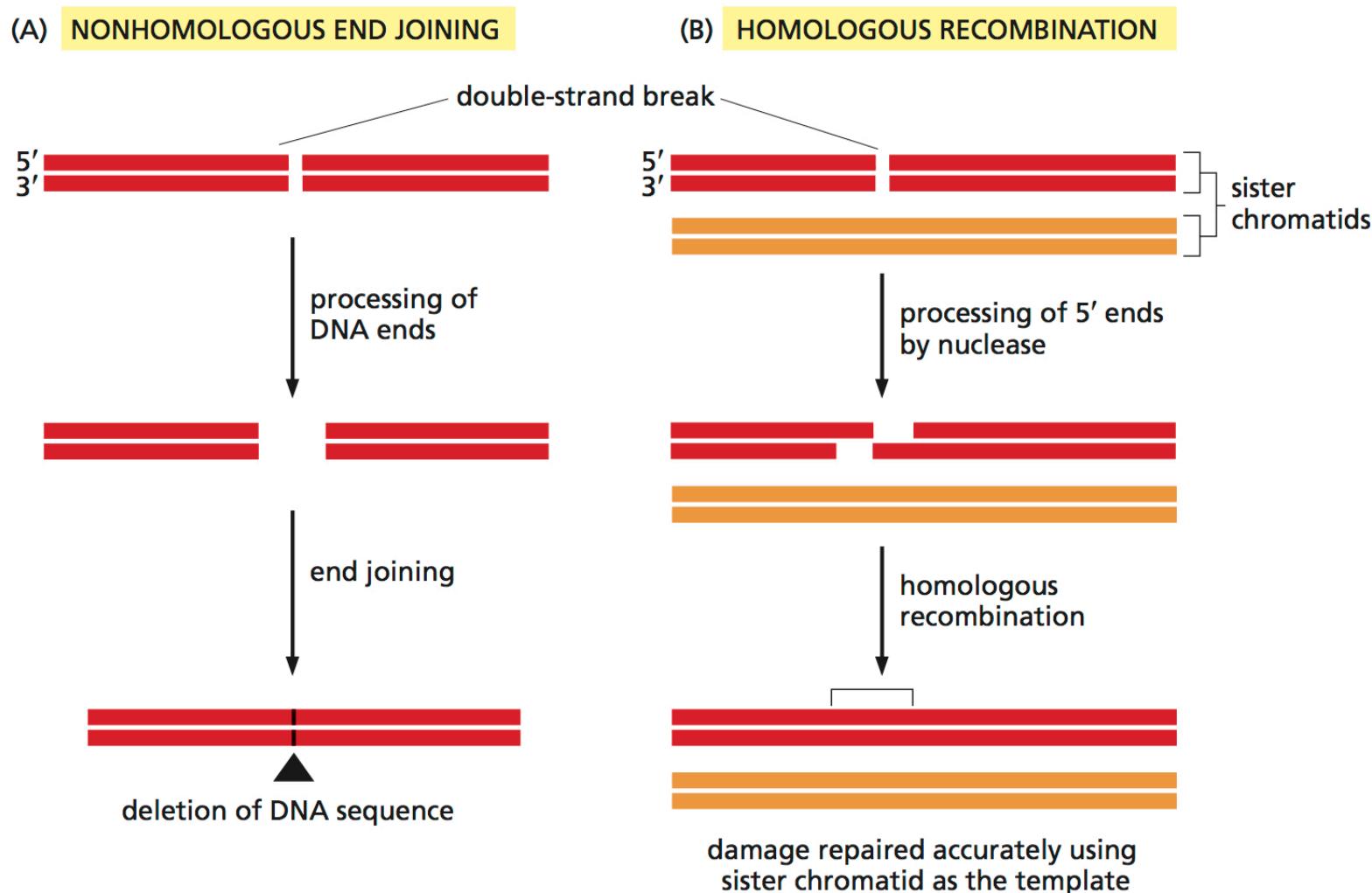
Figure 5–50 part 2 of 2. Molecular Biology of the Cell, 4th Edition.

Postreplikačná (*mismatch*) oprava DNA

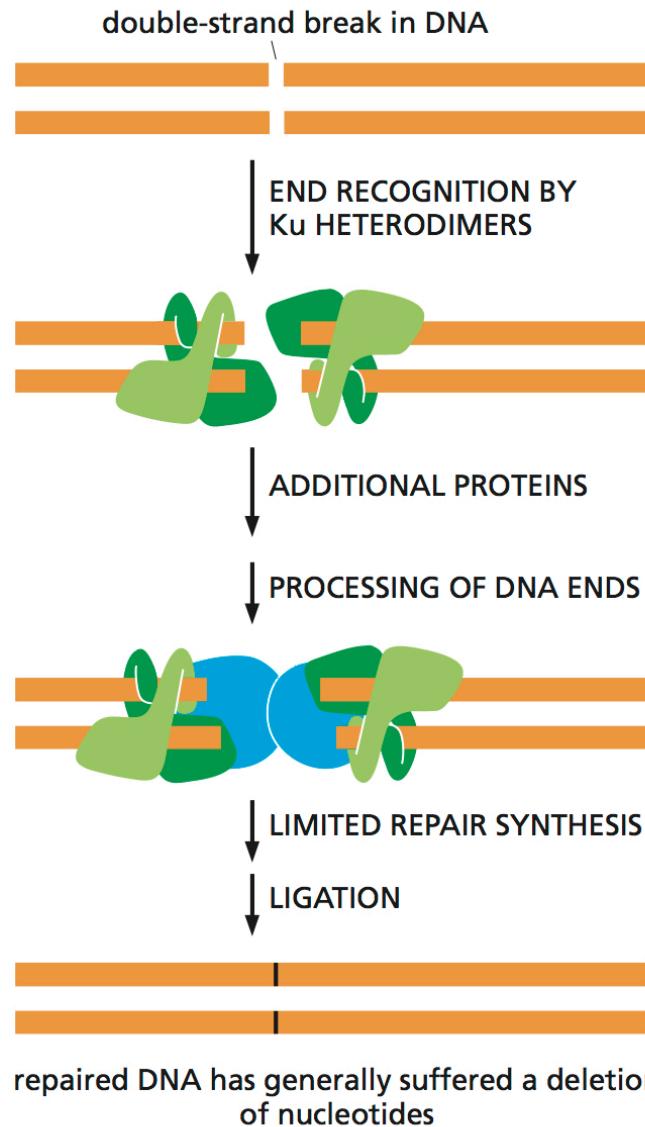

Paul Modrich
(1946-)
USA

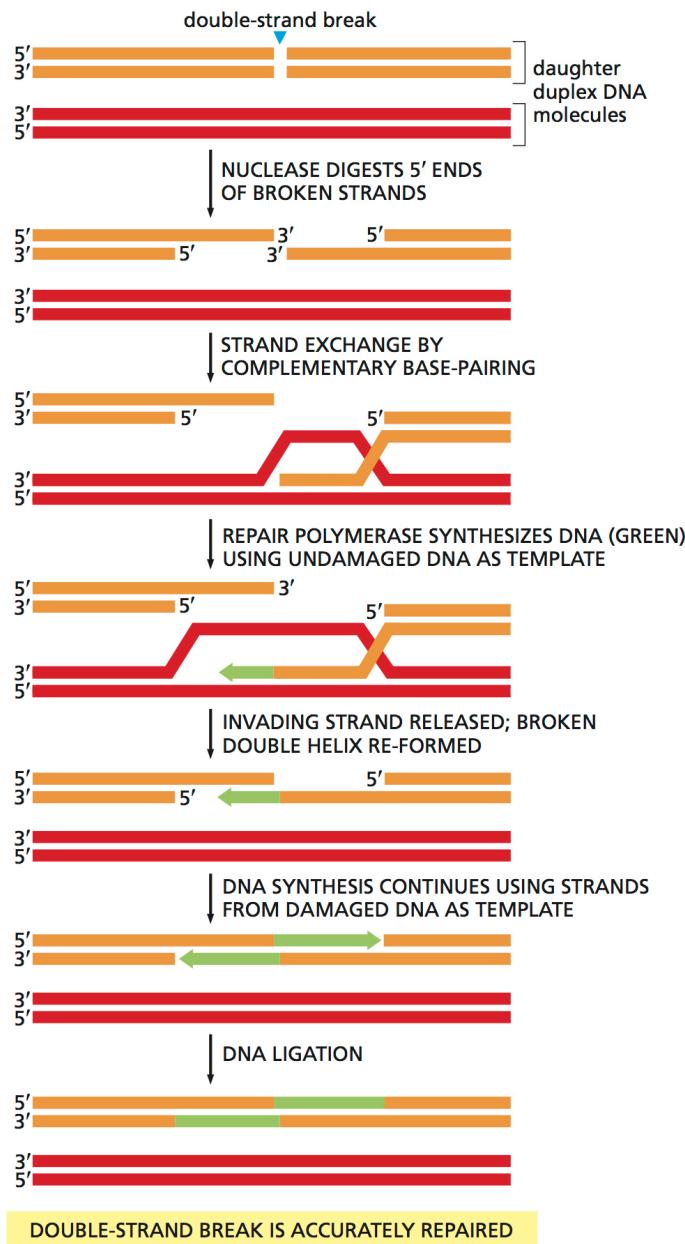
Opravy dvojvláknových zlomov v DNA rekombináciou

NHEJ (*nonhomologous end joining*)

Homologická rekombinácia

SOS odpoved' (*E.coli*)

RecA – proteín viažúci DNA

LexA – negatívny regulátor SOS odpovede

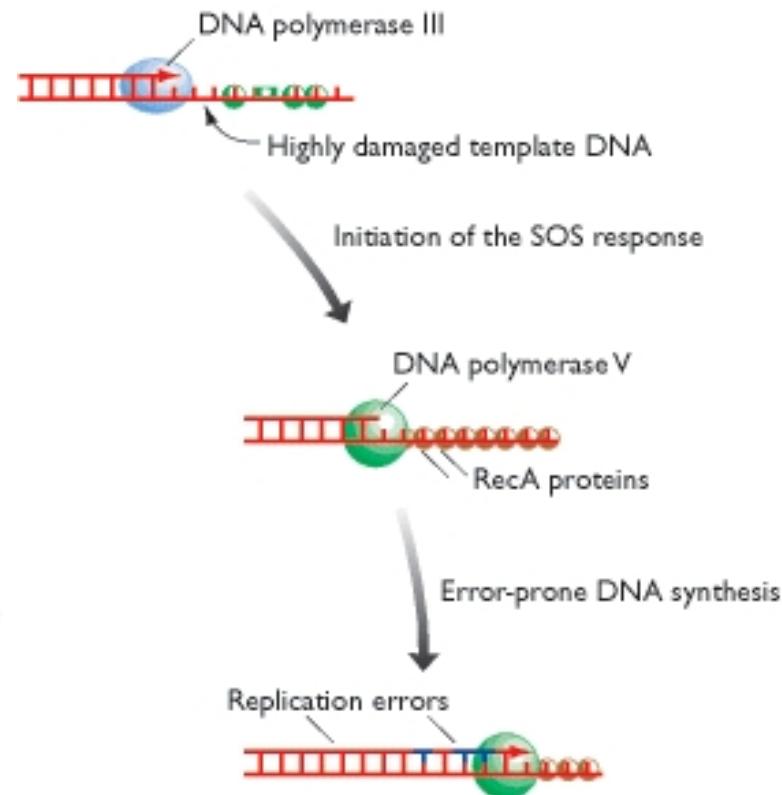
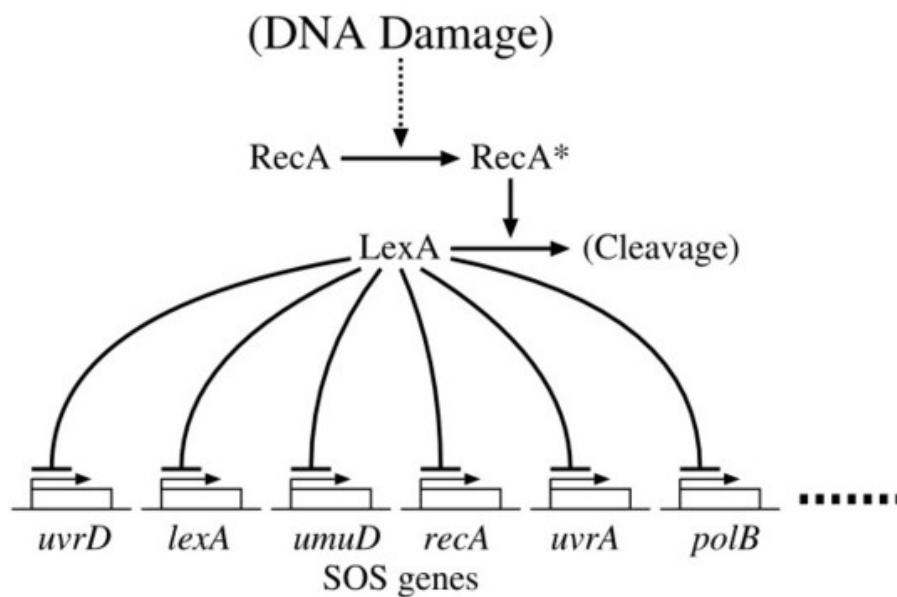

Figure 14.27 Genomes. 2nd edition.

Indukcia ... akumulácia jednovláknochových DNA v bunke

Umožňuje pokračovať v syntéze DNA aj za cenu chýb - mutagénna (*error-prone*) oprava

Ľudské ochorenia spôsobené poškodením reparačných mechanizmov

• Ataxia telangiectasia	ATM proteín, kináza aktivovaná DSB
• Bloomov syndróm	DNA helikáza
• Cockaynov syndróm	porucha opravy DNA (ERCC6, ERCC8)
• Fanconiho anémia	porucha opravy krížových väzieb v DNA
• Werner syndrome	WRN helikáza
• Xeroderma pigmentosum	porucha nukleotidovej ER

Typické prejavy:

Poruchy v oprave poškodení DNA
Citlivosť k UV-žiareniu
Nestabilita genómu
Zrýchlené starnutie
Tvorba nádorov

Pacienti s XP

